

YAVAŞ ÖĞRENEN ÇOCUĞUN ORGANİSİTE TESTLERİ YÖNÜNDEN TETKİKİ

A STUDY OF THE ORGANISITY TESTS IN SLOW LEARNERS

MÜCELLA ULUĞ

Psikoloji Bölümü, İstanbul Üniversitesi

Araştırmada hipotez, yavaş öğrenen çocuğun, psikonörotik çocuktan, organisite testlerinde farklı performansta bulunacağı idi. Amaç ise, yavaş öğrenen çocuğun, Normal, Geri Zekalı ve Psikonörotik gurubun ayrıcalıklarından yararlanarak, onların eğitim ve rehberliklerine yardımcı olmaktır. Deney ve kontrol gurubları olarak 158 deneğe, KIT ve Cettell Zeka testleri ve Bender, Benton ve Trail Making Organisite testleri uygulandı. Sonuçta, Yavaş Öğrenen gurubu, diğerlerinden ayırteden ve, eğitim ve rehberliklerinde yararlı olabilecek kriterler elde edildi.

The hypotesis of the study is : The performance of the Slow Learners will be different from psychoneurotics in Organicity Tests. The aim is : To use the findings in Slow Learners'education and rehabilitation. As a group of Experimental (Slow Learner) and Control (Normals, Psychoneurotics, Mentally Retarded), to 158 subjects, Intelligence Tests (KIT, Cattell) and Organicity Tests (Bender, Benton, Trail Making) were administered. As a result, some criteria were obtained, to be used in Slow Learners' education and rehabilitation.

GİRİŞ :

Okul başarısızlığı direkt olarak çocuğu etkiliyor gibi görünürse de, aslında ebeveyn, öğretmen, vb. etkileyen bir sosyal prob-

lemdir. Okul başarısızlığının çeşitli nedenleri vardır : Çocuğun okula adaptasyonunda evdeki yaşantısının önemi inkâr edilemez. Şöyle ki, çok korunan çocuklar çoğu kez okula kolay ısınmazlar. Evde fazla ilgi görmeyen çocuk ise, öğretmende sevgi ihtiyacını giderebilirse, okula daha rahat bağlanabilir. Bazen çocuğun başarısızlığı öğretmenin çocuğu iyi anlayamamasından, verilen cezadan kaynaklanabilir. Okuldaki ilişkiler ne olursa olsun, ebeveynin tutumu çocuğun başarısı üzerinde fazlası ile etkilidir. Okul başarısızlıkları bazen işitme ve görme yetersizliklerine, çocuğun nörotik yapısı nedeni ile heyecan durumuna bağlı olabilir. Başarısızlık konusunda, geniş bir grup da, nörolojik hastalıklar nedeni ile ortaya çıkan okuma güçlüğüdür. Çocuğun başarısızlığı veya diğer bir terimle, «yavaş öğrenmesinin» görüldüğü üzere, çeşitli sebepleri olduğu için, incelemenin çok yönlü yapılması, sebebin bulunması ve çocuğa en uygun olan özel eğitim metodunun seçilmesi gerekir (Adasal, R.)

Bu konuda ilk yapılacak incelemelerin başında, başarı testlerinin uygulanması gelir. Bu testler psikolojik testler grubundan standardize olmuş bir test olabildiği gibi, ders konularından yararlanarak hazırlanan testler de olabilir. Bu testlerin yanısıra kullanılan diğer testlerle başarısızlığın kökenine inmek mümkün olabilir. Bu testlerin başında Zekâ Testleri gelir. Fakat bu iki test hiçbir zaman yeterli olamaz, zira başarısızlığın nedeni sadece zeka faktörü değildir. Çocuklara uygulanan çeşitli organisite testleri, çocukların başarısızlık nedenlerine ışık tutabilir. Böylece serebral bir ârazı olmadığı anlaşılabilir ve gecikmeksizin tedavi yönüne gidilebilir. Bütün bu tetkiklerden sonra da projektif testlere sıra gelir. Bu testler, emosyonel bozuklukların tanısında ve dolayısıyla rehberlikte fazlası ile yararlı olmaktadır. Böylece, başarı testleri ile başlayıp; zekâ, organisite ve nihayet gerekirse projektif testlerle yapılan tetkik, çocuğun başarısızlık nedeni hakkında bir fikir verebilir ve tedaviye o istikamette zaman kaybetmeksizin yöneltilir.

Geri zekâlı çocuklara organisite testlerinin uygulanması, dolayısıyla görsel idrak fonksiyonlarının tetkiki oldukça geniş bir konu olarak ele alınıp çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Özellikle Bender Gestalt Testi ile yapılan çalışmaların çoğu fonksiyonel ve organik bozuklukları ayırt edebilmek içindir (Werner ve Strauss,

1941; Lord ve Wood, 1942; Dolphin ve Cruickshank, 1951; Werner ve Thuma, 1942; Werner ve Carrison, 1942)*. Fakat yavaş öğrenen çocukların organisite testleri ile tetkiki pek ele alınmış bir konu değildir. Ancak psikonörotik çocuklara bu yönden bazı yaklaşımlar yapılmışsa da, organisite testlerinden çok, projektif testler ağırlık kazanmaktadır (Kasatura, İ., Sümer, F., Tuncer, O., Sümer, O., Astrup, C. et. al.)

Bu çalışmamızda gaye, başarısız çocukların organisite testlerindeki performanslarını görmek ve normal kontrol grubu yanısıra, geri zekâli ve psikonevroz grubu ile de karşılaştırmak ve aradaki benzerlik ve ayrıcalıkları bulmak ve elde edilen bulgulardan yararlanarak, bu çocukların eğitim ve rehberliklerine yardımcı olabilmektir.

M E T O D

DENEKLER :

Araştırmada 5-13 yaşlarında 73 kız ve 85 erkek olmak üzere 158 denek kullanılmıştır. Deneklerin 100'ü normal kontrol grubudur. Deney grubu olarak 10'u yavaş öğrenen grubu, 48'i ise geri zekâli ve Psikonevrozdan oluşan Diğer Kontrol Grubunu oluşturmaktadır (Tablo I.). Gruplar yaş, zekâ, okul başarısı, eğitim durumları ve

T A B L O : I
DENEK SAYISI

	KIZ	ERKEK	TOPLAM
NORMAL	50	50	100
YAVAŞ ÖĞRENEN	5	5	10
GERİ ZEKÂLİ	6	5	11
PSİKONEVROZ	12	25	37
	73	85	158

* Peter Mittler, 1970. : *Psychological Assesment of Mental and Physical Handicaps*, Methuen and Co. Ltd. London.

sosyo-ekonomik düzey yönünden elden geldiğince eşitleştirilmeye çalışılmıştır.

Deneklerin zekâ seviyeleri bir ön tarama olarak Kalın Zekâ Testi ve Cattell Zekâ Testi ile saptanmıştır (Tablo II).

TABLO : II
ZEKÂ TESTİ ORTALAMALARI

	KIT	CATTELL
NORMAL	101.2	104.7
YAVAŞ ÖĞRENEN	76.0	70.7
GERİ ZEKÂLI	35.0	verilemedi
PSİKONEVROZ	102.5	98.5

Okul başarısına göre gruplandırmada, okula veya yuvaya devam eden deneklerin son karnelerinin not ortalaması ve öğretmenlerinin kanaati esas tutulmuştur. Eğitim durumu olarak, çocukların devam ettikleri sınıf belirtilmiştir. Ancak, yaşlarının küçüklüğü veya zekâlarının düşüklüğü nedeni ile okula gidemeyenler, okul öncesi grubunda gösterilmiştir. Sosyo-ekonomik durumda kriter olarak anne ve babanın gelir toplamları ve araştırma anında toplumun ortalama değerleri göz önüne alınarak, bu yönden de gruplar eşitleştirilmeğe çalışılmıştır.

Normal grup, Çapa İlkokulu öğrencileri arasından seçilmiştir. Problemlili ve önemli bir hastalığı olanlar araştırmaya katılmamıştır.

Deney grubu olan Yavaş Öğrenen Çocuklar, yarısı kız, yarısı erkek olmak üzere 10 adettir. Çapa İlkokulu öğretmenlerinin Yavaş Öğrenen Çocuklar olarak belirttikleri ve Haseki Hastanesi ile, Çapa Tıp Fakültesi Nöroloji Polikliniklerine, okulda başarısızlık şikâyetleri ile başvuran ve belirli bir organik bozukluğu olmayan çocuklar arasından alınmıştır.

Zekâ düzeyi 50'nin altında olan 6 kız ve 5 erkek, toplam 11 deneklik Geri Zekâlı Grubu, Çapa Tıp Fakültesi Nöroloji Servisinden

ve Türk Spastik Çocuklar Derneği'ne başvuran, fakat spastik olmayan çocuklar arasından seçilmiştir.

Psikonevroz grubu ise, Cibali Sosyal Sigortalar Hastanesine başvuran ve gerekli klinik tetkiklerden geçerek, organik bir hastalığı olmadığı anlaşılan çeşitli tikleri, korkuları ve enuresisi olan çocuklardan oluşmaktadır.

ARAŞTIRMADA KULLANILAN TESTLER :

ORGANİSİTE TESTLERİ :

a) Bender Gestalt Testi :

L. Bender'in geliştirdiği bir test olup, 10 adet geometrik şeklin kopye edilmesi gerekmektedir. Test, Görsel Motor Gestalt Fonksiyonundaki olgunluk seviyesini göstermektedir. Araştırmada Koppitz puanlama sistemi esas tutulmuştur.

b) Trail Making Test :

R. Reitan tarafından geliştirilen bu testin A ve B olmak üzere iki formu vardır. A formunda 1-15 kadar sayılar, B formunda ise 1-8 kadar sayıların yanısıra, A-G'ye kadar harfler karışık olarak serpiştirilmiştir. Deneğin A formundaki görevi, sayıları sırası ile bir çizgi ile birleştirmektir. B formunda ise, yine sıra ile bir sayı bir harf olmak üzere aynı işlemi uygulamaktır.

c) Benton Görsel Hafıza Testi :

Kliniklerde kısaca Benton diye adlandırılan bu test, A. L. Benton tarafından geliştirilmiş olup, idrak fonksiyonlarının kombine olduğu bir testtir. 10'ar adet geometrik şekilden oluşan üç ayrı form ve 4 ayrı uygulama şekli vardır. Araştırmada A, C ve D uygulama şekli kullanılmıştır.

ZEKÂ TESTLERİ :

a) Kahn Zekâ Testi :

T. Kahn tarafından geliştirilen bir performans testidir. 16 adet plâstik obje ve bir kumaş bant, testin malzemesini oluşturmaktadır.

b) Cattell Zekâ Testi :

Cattell tarafından hazırlanan bir kâğıt kalem testidir. Çeşitli formları vardır. Araştırmada 2A ve 2B Form kullanılmıştır. Her formda Seri Tamamlama, Sınıflandırma, Matrisler ve Şartlar Serilerine ait, manâsız şekillerden oluşan itemleri içeren 4 alt test vardır.

DENEY ŞARTLARI :

Denekler hakkında bilginin alındığı soru kâğıdı, ilgili kişilerden yararlanılarak doldurulduktan sonra 5 ayrı test, Bender, Kahn, Benton, Cattell ve Trail Making Testleri, yönergelerine bağlı olarak ve test şartlarına uygun bir odada deneklere bireysel olarak uygulanmıştır. Testlerin veriliş sırasının tüm deneklerde aynı olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Yaş ve zekâ seviyesinin tutarsızlığı nedeni ile geri zekâlı gruba Cattell, Benton Testi ve Trail Making Test uygulanamamıştır.

SONUÇLARIN ANALİZİ :

5 ayrı testten elde edilen bireysel tablolardan yararlanarak grup ortalama tabloları hazırlanmıştır (Tablo III, IV, V, VI, VII, VIII, IX.). Daha sonra korelâtif işlemlere geçilmiştir. Analizin bu safhasında 5 testin de uygulanabildiği deney ve kontrol grubu denekler, diğer faktörlerin yanısıra, denek sayısı ve cinsiyet yönünden de tam olarak eşitleştirilmiş, böylece her bir denek grubu için 5 kız,

5 erkek olmak üzere 10'ar kişilik örnek gruplar elde edilmiş, ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır (Tablo X). Bu yeni verilerden harekete geçilerek, Normal grubun tüm testlerdeki performansları, Yavaş Öğrenen ve Psikonevroz grubu performansları ile korelâtif yönden incelenmiş, korelasyon katsayısı (r) ve anlamlılık düzeyleri saptanmıştır. (Tablo XI).

TABLO : III

BENDER TESTİ HATA VE ZAMAN (dak.) ORTALAMALARI

BENDER TESTİ	HATA	ZAMAN
NORMAL	3.8	5.1
YAVAŞ ÖĞRENEN	5.3	7.2
GERİ ZEKÂLI	25.0	7.0
PSİKONEVROZ	5.8	6.1

TABLO : IV

BENDER TESTİ HATA ÇEŞİDİ ORTALAMALARI

BENDER TESTİ	ŞEKİLDE BOZULMA	DÖNDÜRME	BÜTÜN- LEŞTİRME	PERSEVE- RASYON
NORMAL	1.56	0.72	1.11	0.42
YAVAŞ ÖĞRENEN	2.20	1.30	1.20	0.60
GERİ ZEKÂLI	8.45	6.64	7.55	2.36
PSİKONEVROZ	2.54	1.22	1.70	0.38

T A B L O : V
 FRAIL MAKING TESTİ ZAMAN PUANI (Saniye) ORTALAMASI

TRAIL MAKING ZAMAN (»)	FORM A	FORM B	ORT.
NORMAL	37	74	55.4
YAVAŞ ÖĞRENEN	85	204	144.5
PSİKONEVROZ	37	82	59.4

T A B L O : VI
 BENTON TESTİ DOĞRU PUAN ORTALAMALARI

BENTON DOĞRU PUAN	Uyg. A	Uyg. C	Uyg. D	ORT.
NORMAL	3.8	8.0	3.6	5.13
YAVAŞ ÖĞRENEN	1.6	4.0	1.3	2.30
PSİKONEVROZ	2.6	5.7	2.1	3.47

T A B L O : VII
 BENTON TESTİ HATA PUANI ORTALAMALARI

BENTON HATA PUANI	Uyg. A	Uyg. C	Uyg. D	ORT.
NORMAL	11.9	2.3	11.2	8.47
YAVAŞ ÖĞRENEN	19.6	11.9	19.5	17.00
PSİKONEVROZ	14.8	5.8	16.6	12.40

TABLO : VIII
BENTON TESTİ HATA LOKASYONU ORTALAMALARI

BENTON HATA LOKASYONU	UYGULAMA A		UYGULAMA C		UYGULAMA D	
	SOL	SAĞ	SOL	SAĞ	SOL	SAĞ
NORMAL	4.2	6.7	0.8	1.2	6.2	4.1
YAVAŞ ÖĞRENEN	7.8	10.8	3.9	5.9	10.1	7.4
PSİKONEVROZ	5.9	8.0	2.0	2.9	9.3	5.7

TABLO : IX
UYGULAMA ŞEKİLLERİNE GÖRE BENTON HATA
ÇEŞİDİ ORTALAMALARI

BENTON HATA	UNUTMA	BOZULMA	TEKRAR	DÖN- DÜRME	YER DE- ĞİŞTİRME	BÜYÜKLÜK	
UYGULAMA A	NORMAL	2.2	4.9	0.7	1.8	1.9	0.4
	YAVAŞ ÖĞRENEN	2.5	8.6	1.8	1.9	3.0	1.9
	PSİKONEVROZ	2.6	5.2	1.1	2.1	2.6	1.4
UYGULAMA C	NORMAL	0.01	0.6	0.03	0.2	1.3	0.1
	YAVAŞ ÖĞRENEN	0.4	5.3	0.1	1.5	2.5	1.6
	PSİKONEVROZ	0	1.6	0	0.9	2.8	0.5
UYGULAMA D	NORMAL	1.5	5.5	9.8	1.4	1.5	0.5
	YAVAŞ ÖĞRENEN	2.5	9.8	0.9	2.0	2.5	1.9
	PSİKONEVROZ	1.5	7.1	1.2	2.5	2.6	1.5

T A B L O : X
NORMAL, YAVAŞ ÖĞRENEN VE PSİKONEVROZ
GRUPLARININ; YAŞ, KİT, CATTELL, TRAIL MAKING,
BENDER VE BENTON TESTLERİNDEKİ
ORTALAMA VE STANDART SAPMALARI

	NORMAL N=10		YAVAŞ ÖĞRENEN N=10		PSİKONEVROZ N=10	
	M	σ	M	σ	M	σ
<i>Yaşlar :</i>	106.90	26.68	119.00	20.84	113.40	19.54
<i>IQ :</i>						
<i>KIT</i>	103.80	12.05	72.25	12.87	97.80	9.11
<i>Cattell</i>	106.90	13.24	72.12	18.49	92.70	15.47
<i>Trail Making T. :</i>						
Form A	28.30	11.14	89.12	40.16	40.50	11.90
Form B	60.00	21.61	210.62	119.06	100.20	39.84
Total	44.00	14.57	149.75	75.59	70.10	23.05
<i>Bender Gestalt T. :</i>						
Şekilde Bozulma	0.90	1.29	2.12	1.96	1.70	1.06
Döndürme	0.20	0.42	0.75	0.89	1.20	1.13
Bütünleştirme	0.80	1.03	1.25	1.16	0.90	1.29
Tekrar (Pers.)	0	0	0.37	0.74	0.30	0.67
Total	1.90	1.85	4.50	3.78	4.10	2.56
<i>Benton T. :</i>						
<i>Uygulama A :</i>						
Unutma	1.90	1.20	2.50	2.07	3.40	2.46
Bozulma	6.30	2.71	8.62	4.84	4.90	1.52
Tekrar (Pers.)	0.90	0.99	1.75	1.39	1.10	1.45
Döndürme	2.20	1.23	1.87	1.25	2.20	1.13
Yer Değiştirme	2.20	1.23	3.00	1.69	2.30	1.34
Büyükklük	0.30	0.48	1.87	2.17	1.20	1.13
Benton Total	13.80	3.64	19.62	8.88	15.10	4.63
Sol	5.20	1.48	7.50	3.74	5.40	2.59
Sağ	7.40	2.07	10.75	4.53	8.60	2.50
<i>Uygulama C :</i>						
Unutma	0	0	0.37	1.06	0	0
Bozulma	1.20	1.90	5.25	4.17	1.30	2.16
Tekrar (Pers.)	0	0	0.12	0.35	0	0
Döndürme	0.40	0.70	1.50	1.31	1.20	1.62
Yer Değiştirme	1.30	1.06	2.50	1.41	2.90	1.85
Büyükklük	0.10	0.32	1.62	1.85	0.50	0.71
Benton Total	3.00	2.40	11.37	8.12	5.90	3.69
Sol	1.30	0.82	3.87	3.64	2.10	1.91
Sağ	1.20	1.69	5.87	3.64	3.00	1.63
<i>Uygulama D :</i>						
Unutma	1.90	2.08	2.50	2.98	2.30	2.36
Bozulma	6.40	3.56	9.75	5.50	6.50	4.09
Tekrar (Pers.)	1.10	1.10	0.87	0.83	1.20	1.40
Döndürme	1.00	1.33	2.00	0.76	2.20	1.23
Yer Değiştirme	1.30	1.25	2.50	1.85	2.60	0.84
Büyükklük	0.80	1.32	1.87	2.10	1.80	2.57
Benton Total	12.40	5.70	19.50	6.72	16.60	5.32
Sol	6.70	3.43	10.12	3.56	8.90	3.35
Sağ	5.00	1.76	7.37	2.67	6.10	2.18

TABLO : XI
NORMAL GRUBUN, HASTA GRUPLARI İLE, 5 AYRI TEST
SONUÇLARINA GÖRE KORELASYON KATSAYILARI (r)

	PSİKONEVROZ	YAVAŞ ÖĞRENER
<i>KIT</i>	.24	.46
<i>Cattell</i>	.42	.19
<i>Trail Making T. :</i>		
Form A	.33	-.36
Form B	.56	-.53
Total	.64*	-.55
<i>Bender Cestalt T. :</i>		
Şekilde Bozulma	.63*	-.05
Döndürme	-.09	.52
Bütünleştirme	-.27	.53
Tekrar (Pers.)	0	0
Total	.24	.47
<i>Benton T. :</i>		
<i>Uygulama A :</i>		
Unutma	-.36	.28
Bozulma	.06	-.06
Tekrar (Pers.)	-.53	-.19
Döndürme	.37	.70*
Yer Değiştirme	-.38	-.07
Büyükklük	-.32	-.35
Benton Total	.07	.07
Sol	.21	.31
Sağ	.40	-.32
<i>Uygulama C :</i>		
Unutma	0	0
Bozulma	-.20	.31
Tekrar (Pers.)	0	0
Döndürme	-.08	-.14
Yer Değiştirme	-.32	-.28
Büyükklük	-.25	0
Benton Total	-.04	.13
Sol	.12	-.08
Sağ	.04	.27
<i>Uygulama D :</i>		
Unutma	.51	-.08
Bozulma	.43	.11
Tekrar (Pers.)	-.16	-.59*
Döndürme	-.27	.46
Yer Değiştirme	.23	.41
Büyükklük	.02	.03
Benton Total	.61*	.40
Sol	.48	.40
Sağ	.64*	-.05

*P < .05

SONUÇLAR VE TARTIŞMA :

Sonuçlar şöyle özetlenebilir :

1. Normal ve Psikonevroz gruplar zekâ yönünden normal düzeyde idiler (90 - 110). Yavaş Öğrenen grup, hudut düzeyde bir IQ'ya sahiptir (70 - 90). Geri Zekâlı grupta ise, IQ ortalama embesil düzeyde idi (35).

2. Bender Testi bulgularına göre, Psikonevroz grubunun hata puanı, Yavaş Öğrenen grup ile hemen hemen eş değerdedir. Hattâ psikonevroz grubunda, 0.54 lük bir fazlalık bile görülür. Buna karşın, yavaş öğrenen grubun performansı psikonevrozdan daha yavaştır. Geri Zekâlı grup ise, diğer gruplardan, hata puanının çok yüksekliği ile belirgin bir farklılık gösterir.

3. Bender Testi hata çeşidi yönünden ele alındığında, gruplararası bazı ayrıcalıklar dikkati çeker. Şöyle ki :

- a) Dört hata çeşidi bütün gruplarda görülmektedir.
- b) Şekilde bozulma hatası bütün gruplarda, sayısal değerleri farklı olmasına rağmen, başta gelirken, performans hatası da sonda gelmektedir.
- c) Hata puanı, 4 ayrı çeşidi ile en yüksek düzeyde olan Geri Zekâlı grubunun, hata çeşidi sıralaması yönünden Normal grup ile aynı paterni gösterdiği dikkati çeker (Şekilde Bozulma, Bütünleşme, Döndürme ve Perseverasyon). Diğer taraftan, Yavaş Öğrenen grup ile Psikonevroz grubunun yüksekten düşüğe doğru hata sıralaması şöyledir :

Yavaş Öğrenen grup'da; Şekilde Bozulma, Döndürme, Bütünleştirme, Perseverasyon.

Psikonevroz grub'da; Şekilde Bozulma, Bütünleştirme, Döndürme ve Perseverasyon.

Bu durumda DÖNDÜRME hatası YAVAŞ ÖĞRENEREN grup için, BÜTÜNLEŞTİRME hatası ise, PSİKONEVROZ grub için karakteristik olmaktadır.

4. Yavaş Öğrenen grubun Traii Making Testi'ndeki başarısızlığı aşikârdır. Bu test, Yavaş Öğrenen Grubu, Psikonevroz grubundan rahatlıkla ayırt edebilmektedir. Testin iki formunun da kullanılması, sonucu daha da belirlemektedir. Yavaş öğrenen çocuğun reaksiyonlardaki yavaşlık burada da kendini göstermektedir.

5. Benton Testi'nde Psikonevroz grubu, Normal gruptan oldukça farklı bir şekilde başarısızlık gösterirken, Yavaş Öğrenen grubun başarısızlığı çok da bârizdir.

a) Özellikle Benton'un 3 ayrı uygulama şekli de gözönüne alınıp, sonuçlar normal grup ile oranlandığında, *Uygulama C hata puanının yüksekliği* ilginç bir bulgudur. (Yavaş Öğrenen grup, uygulama C hata puanı Normal grup hatasının 5 misli iken, Psikonevroz grubu hatası ise normalin 2 mislidir.)

b) Benton Testi hata kategorileri yönünden gruplar ele alındığında şu sonuçlar dikkati çeker :

— 6 hata çeşidi de 3 uygulama şeklinde ve bütün gruplarda görülmektedir.

— Bozulma hatası sayısal yönden farklı olarak 3 ayrı uygulama şeklinde ve üç denek grubunda da başta gelirken, tekrar hatasının Yavaş Öğrenen ve Psikonevroz grubunda en düşük ölçüde bir hata olduğu görülür. Normal grup bu yönden ayrıcalık gösterir. (Normal grup Uygulama A ve D'de Büyüklük, Uygulama C'de Unutma en az yapılan hatadır.)

— Uygulama C'de Yavaş Öğrenen grubun Bozulma hatası yanısıra, Döndürme hatasında da gruplar Normal ile oranlandığında, büyük ayrıcalıklar dikkati çeker. (Yavaş Öğrenen grubun Bozulma Hatası, Normalin 10 misli iken, Psikonevroz grubu normal oranı 3.5 dur. Döndürme hatasında ise Yavaş Öğrenen, Normalde 6 misli fazla hata yaparken, bu oran Psikonevrozda 2 mislidir. (Uygulama A ve D'de gruplararası farklılıklar bu derece belirgin değildir.)

Sonuç olarak; Yavaş Öğrenen grupda, Bozulma hatası yanısıra, Döndürme hatası bu grup için bir özellik göstermek-

tedir. Bu bulgu, Bender Testi sonucunu destekler mahiyette-
dir.

- Gruplar, Benton Hata lokasyonu yönünden 3 ayrı uygulama şeklinde de karşılaştırıldığında, Uygulama C bulguları ilginçtir. Burada, Yavaş Öğrenen grubun SOL hatası ve SAĞ hatası, Normal grup hatasından 5 misli fazla iken, bu hata her iki yöndeki hata için de Psikonevroz grubunda sadece 2 mislidir. Sonuç olarak; Yavaş Öğrenen grup, Uygulama C'de diğer gruplardan ayırt edilebilecek ölçüde fazla SOL ve SAĞ hatası yapmaktadır.
- Gruplar, Döndürme derecesi yönünden ele alındığında, Yavaş Öğrenen grubun özellikle (St) hatasını fazla yaptığı dikkati çeker.

6. Gruplararası Korelâtif işlemlerde Normal - Yavaş Öğrenen grup arasında, 37 ayrı bulgu arasından sadece Benton Uygulama A Döndürme hatası ($r = -.070$) ve Benton Uygulama D tekrar hatasında ($r = -.59$), $p = .05$ düzeyinde manidar bir korelâtif ilişki saptanmıştır. Bu bulgu, bu testlerin Normal'i Yavaş Öğrenenden rahatlıkla ayırt edilebildiğine işaret etmektedir.

Normal - Psikonevroz karşılaştırılmasında ise 37 ayrı karşılaştırmada sadece aşağıda belirtilen 4 kriterde korelâtif ilişki saptanmıştır :

Trail Making	Total hata ($r = .64$)
Bender Şekilde Bozulma	($r = .63$)
Bender Uyg. D.	Total hata ($r = .61$)
Benton Uyg. D.	Sağ hatası ($r = .64$)

Bu korelâtif ilişkiler $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Elde edilen bulguları, deney grubumuz olan Yavaş Öğrenen Grup açısından özetliyecek olursak;

1. Yavaş Öğrenen grubun test performansında bir yavaşlık, daha fazla zaman kullanma hali mevcuttur.

2. Görsel Motor İdrak fonksiyonunu içeren Şekil Çizme testlerinde başarısızlık, deneğin bu fonksiyon yönünden bazı olgunsuzluklara sahip olduğunu işaret etmektedir. Yavaş Öğrenen grubun yaptığı hataların başında; Şekilde Bozulma ve Döndürme Hatası ve özellikle St hatası mevcuttur. Bu kriterlerin ayırt edici tanıda kullanılması ve rehabilitasyon ve eğitimlerinde ele alınması ve bu eksikliklerini tamamlayıcı bir metot uygulanarak eğitimlerine gidilmesi uygun olur.

Ayırt edici tanı yönünden düşünüldüğünde, Yavaş Öğrenen grup en fazla Geri Zekâlı ve Psikonevroz grup ile karıştırılabilir. Geri Zekâlı Grubun performansı kesinlikle kendisini belirtmektedir. Önemli olan, Yavaş Öğrenen çocuğu Psikonevroz grubundan ayırtedebilmektir. Bu nedenle yukarıdaki kriterlerin bu konuda yardımcı olacağına inanıyoruz.

K A Y N A K L A R

- ADASAL, R. : 1977, «Normal ve Anormal Yönleri ile Medikal Psikoloji», Minnetoğlu Yayınları, İst.
- ASTRUP, C. et. al. : 1966, «Further Psychophysiological Studies of Retarded, Neurotic, Psychotic, and Normal Children», *Recent Advances Biol. Psychiat.* 9, 301-12.
- KASATURA, İ. : 1968, «Çocuklarda Davranış Bozukluklarının Nedenleri», *Tıp Dünyası*, 43 (11), 11, 70, 487-492.
- MITTLER, P. : 1970, «Psychological Assesment of Mental and Physical Handicaps», Methuen and Co. Ltd. London.
- ORMANLIOĞLU, M. : 1977, «Serebral Palsi, Akiz ve Konjenital Beyin Hasarlı Çocuklarda Görsel Motor Sendromü Kapsayan İdrak Yetersizliğinin Ölçümü», Doç. Tezi, İst. Üni. Edeb. Fak. Psikol. Bl.

- SÜMER, C. : 1969, «Akıl Sağlığı ve Öğretmen», Çocuk Nöropsik. Rehberlik Dergisi II, 2, 67-72.
- SÜMER, E. : 1969, «Nöropsikiyatri Arşivi, 4», (Özel Kongre Sayısı, 27-30 Eylül, 1967), 11-14.
- TUNCER, O. : 1968, «Organik ve Nonorganik Psikotik Çocukların Tanınması ve Normallerle Karşılaştırılması», *Nöropsikiyatri Arşivi*, 5, (Kongre Özel Sayısı), 40-46.